

Boden kommun
Petronella.Sirkka@boden.se

2022-03-29
Dnr 2020:8334

Beslut

efter kvalitetsgranskning om skolors hantering
av värdegrundsfrågor i undervisningen, med
fokus på kontroversiella frågor

Brönjaskolan 7–9 i Boden kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19-20 § § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Exempelskolan avseende verksamhetens kvalitet inom hantering av värdegrundsfrågor i undervisningen med fokus på kontroversiella frågor. Granskningen är inriktad på ämnena samhällskunskap och biologi i årskurs 8 och 9 men behandlar också skolans övergripande värdegrundsarbete.

Kvalitetsgranskningens syfte är att bedöma hur skolans arbete med kontroversiella frågor främjar att eleverna utvecklar demokratisk kompetens, de värden och förmågor eleverna behöver för att verka som aktiva ansvarstagande medborgare.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området (se bilaga 2). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, kvalitetskriterier uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Brönjaskolan i följande utsträckning:

Arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi

Skolinspektionen bedömer att arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi i *låg utsträckning* främjar utvecklingen av demokratisk kompetens.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar.

- Att använda strategier och metoder för att alla elever ska komma till tals i ett tillitsfullt klassrumsklimat.
- Att göra eleverna delaktiga i valet av kontroversiella frågor.
- Att ge eleverna möjligheter att, genom arbete med kontroversiella frågor, möta andra åsikter än de egna och öva på perspektivseende.

Skolans stödjande strukturer för lärarnas hantering av kontroversiella frågor

Skolinspektionen bedömer att *i flera delar* har stödjande strukturer som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- **Att utveckla strategier för att identifiera och hantera kontroversiella frågor i undervisningen.**

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-09-16 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:8334) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område

Arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen i biologi och samhällskunskap i årskurs 8 och 9 behandlar kontroversiella frågor på ett sätt som främjar utveckling av demokratisk kompetens.

I detta ingår att läraren arbetar för ett tillitsfullt klassrumsklimat. Läraren använder olika strategier för att hantera laddade frågor i undervisningen så att alla elever får möta och pröva olika argument. Läraren gör eleverna delaktiga genom att fånga upp vilka frågor som kan vara kontroversiella och viktiga för eleverna. I undervisningen kring laddade frågor ingår att eleverna får granska andras ställningstaganden kritiskt, analysera frågor utifrån flera perspektiv och själva ta ställning. I detta ingår också att undervisningen rymmer språkutvecklande moment.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi *i låg utsträckning* främjar utvecklingen av demokratisk kompetens.

Motivering

Förutsättningar för ett tillitsfullt klassrumsklimat

I undervisningen används få strategier och metoder för samtal i ett tillitsfullt klassrumsklimat

Granskningen visar att lärarna inte har ett aktivt arbete för att skapa ett tillitsfullt klassrumsklimat där både flickor och pojkar får goda och lika förutsättningar att uttrycka sig i lärarledda samtal.

I intervjuer med såväl lärare som elever framkommer att det är svårt att åstadkomma samtal präglade av respekt för andra, där alla elever ges möjlighet att vara delaktiga. De intervjuade eleverna säger att de sig känner sig trygga att prata i klassrummet, men de vet att många av deras kamrater inte gör det. Eleverna uppger flera olika anledningar till det, bland annat att de är oroliga för att svara fel och att lärare inte alltid ingriper när elever har dåligt språkbruk eller avbryter den som pratar.

Lärare uppger i intervju att samtalsklimatet skiljer mycket mellan de olika klasserna. Flera lärare berättar att pojkarna en tendens att ta över talutrymmet i klassrummet vid samtal i helklass. Några lärare beskriver att pojkarna tar plats även om de inte har ämneskunskaperna de egentligen behöver, men när eleverna har förberett sig så tar flickorna mer plats eftersom de vill basera sig på faktakunskap när de argumenterar. Flickor säger i intervjuerna att det är vanligt att de får mindre total taltid i klassrummet och de upplever att vissa lärare försöker dämpa flickorna mer än pojkarna när de blir för engagerade i diskussionen. I intervjuerna med pojkarna framkommer att även de upplever att pojkarna hörs mest på lektionerna. Eleverna uttrycker också att lärare ofta undviker diskussioner i helklass när frågor är laddade. Även lärare beskriver att det är svårt att hantera samtal och diskussioner i helklass, eftersom de ofta är svåra att leda. Flera elever ger dock en bild av att de önskar ett mer tillåtande klassrumsklimat med möjlighet att ha samtal och diskussioner i helklass. I en elevintervju uppger pojkarna också att de är oroliga för hur de ska klara gymnasiet när de inte fått träna sig på att prata i helklass.

Av lärarintervjuerna framkommer att lärarna i vare sig biologi eller samhällskunskap har få strategier för att vägleda elever i samtal där många elever får möjlighet att uttrycka sig. Lärarna ger få exempel på metoder som används för att alla elever ska kunna komma till tals. Några av de intervjuade lärarna ger exempel på värderingsövningar i syfte att träna eleverna i att ta ställning och respektera varandra. Andra lärare berättar dock att i vissa klasser skulle värderingsövningar kunna skapa konflik-

ter. Intervjuade mentorer berättar att de gör fasta placeringar för eleverna i trygghetsskapande syfte, men att det varierar mellan lärare om dessa används. I intervjuerna framkommer att lärarna främst låter eleverna samtala kring ämnen som kan vara kontroversiella i mindre grupper. Lärarna uppger att det finns tysta elever som inte vågar uttrycka sig i helklass och att dessa lättare kommer till tals då. Lärare i både samhällskunskap och biologi nämner att en strategi för att få till en diskussion i ett lugnt klassrumsklimat är att tilldela eleverna åsikter som de sedan får träna på att formulera argument för och emot denna åsikt. En lärare nämner att eleverna tilldelades olika ståndpunkter i en fråga om genteknik och eleverna nämner en övning där de fick argumentera varför färgen blå respektive brun är bäst.

Frågor som är laddade för eleverna används inte i undervisningen

Granskningen visar att undervisningen i biologi och samhällskunskap ger eleverna få tillfällen att träna på att diskutera och uttrycka sig kring kontroversiella frågor som eleverna upplever som viktiga.

Lärare och annan intervjuad personal berättar att frågor som är kontroversiella på skolan i huvudsak fångas upp genom att höra eleverna samtala på raster och i korridorer utanför lektionstid. Intervjuad personal uppger att det inte finns något strukturerat arbete på skolan för att ta in dessa frågor i undervisningen. Det framkommer i elevintervjuerna att samtal och diskussioner visserligen sker i utbildningen, men sällan i samhällskunskap och ännu mer sällan i biologi. I intervjuer uppger flera lärare att de inte har tid över för planerade diskussioner på lektionerna. Både lärare och elever säger att i vissa områden finns det inte så mycket att diskutera eller samtala kring för ämnet handlar främst om att lära sig grundläggande fakta. Utredningen visar vidare att även om eleverna får en faktabas i ämnet leder undervisningen sällan vidare till samtal om kontroversiella frågor i dessa två ämnen.

Av intervjuerna framgår även att lärarna har få strategier för att lyfta in kontroversiella frågor från elevernas vardag in i undervisningen i syfte att öva eleverna i att ta ställning. Eleverna säger också att i de fall det uppstår spontana diskussioner initieras dessa oftast av eleverna, men att det är vanligt att lärarna säger till eleverna att de ska vara tysta eftersom läraren har ett planerat innehåll som ska gås igenom på lektionen. Av intervjuer med lärare framgår att vid de tillfällen spontana diskussioner uppkommer försöker de hantera dessa i klassrummet genom att svara på elevernas frågor snarare än att leda en diskussion.

Kritiskt tänkande och perspektivseende

Undervisningen ger eleverna sällan möjligheter att granska andras argument

Granskningen visar att undervisningen i samhällskunskap och biologi ger eleverna få möjligheter att öva sig i att kritiskt granska påståenden och argument i arbetet med kontroversiella frågor.

I intervjuerna med lärare i biologi och samhällskunskap framgår det att det varierar mellan lärare hur vanligt det är att eleverna får träna sig på att göra självständiga ställningstaganden i frågor som kan vara kontroversiella. Även om lärare ger vissa exempel på övningar där elever får träna sig i att ta ställning, framgår det av intervjuer med både lärare och elever att det är ovanligt att eleverna får möjlighet att öva på att ta ställning genom att kritiskt granska andras argument i frågor som kan vara kontroversiella. Lärare ger exempel på ämnesområden där eleverna övat på ställningstagande, exempelvis yttrandefrihet, hållbar utveckling och dödshjälp. En lärare säger att det är lättare att genomföra övningar där eleverna får byta perspektiv i de klasser där eleverna vågar prata. Några flickor säger att sexualitet och könsidentitet är kontroversiella frågor som engagerar. Flickorna säger vidare att de upplever att tankesättet/normen på skolan är "straight, vit man". Av intervjuer med både lärare och elever framgår att vid de tillfällen flickorna utmanar det tankesättet försöker lärare vanligen lugna diskussionen snarare än leda diskussionen så att eleverna får tillfälle att se frågorna ur andra perspektiv.

Intervjuade lärare berättar att de arbetar med källkritik, ofta genom samarbete över ämnesgränserna och nämner då ofta svenskämnet där samarbete sker. Av intervjuerna med elever framgår det dock att källor för argument visserligen ska redovisas, men att det är sällan som källornas tillförlitlighet diskuteras på ett sätt så eleverna förstår det.

Vidare innehåller undervisningen vissa språkutvecklande moment. I intervjuerna berättar lärarna om samarbete med svenskämnet för att träna eleverna i att föra resonemang medan i biologi och samhällskunskap arbetar lärarna med sambandsord och begrepp, både muntligt och skriftligt.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- **Att använda strategier och metoder för att alla elever ska komma till tals i ett tillitsfullt klassrumsklimat.**

Skolans demokratiuppdrag innebär att undervisningen ska främja ett öppet samtalssklimat där olika åsikter kan mötas, prövas och bemötas.¹ För att alla elever ska

¹ Förordning (SKOLFS 2010:37). 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet

ges möjlighet att göra aktiva ställningstaganden kring frågor som kan väcka starka känslor och skapa spänningar, behöver samtal föras under trygga och ordnade former.

Granskningen visar att lärarna använder få metoder som syftar till att alla elever ska komma till tals i lärarledda samtal, och att eleverna efterfrågar bättre samtalsklimat i undervisningen. Genom att aktivt arbeta för ett tillitsfullt klassrumsklimat kan lärare verka för att alla elever i klassrummet ska få utrymme att uttrycka sig. I detta arbete är det av vikt att förutsättningarna för både pojkar och flickor är jämbördiga.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn verkar för ett utvecklingsarbete som syftar till att lärarna skapar ett mer tillitsfullt klassrumsklimat på skolan.

- **Att göra eleverna delaktiga i valet av kontroversiella frågor.**

För att avgöra vilka frågor som ska prioriteras i undervisningen, och vilka arbetssätt som är adekvata, behöver läraren väga in elevernas kunskap och de värderingar och de erfarenheter de har med sig in i klassrummet.²

Granskningen visar att de frågor som behandlas i biologi och samhällskunskap främst väljs av läraren, utan att eleverna är delaktiga. Genom att ta reda på vilka frågor som är viktiga för eleverna, kan lärarna ge elever verktyg som möjliggör att sakligt ta ställning och bemöta ställningstaganden kring de kontroversiella frågor som förekommer i elevernas vardag samt reflektioner som uppkommer i undervisningen.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn verkar för ett utvecklingsarbete där eleverna i större utsträckning görs delaktiga i undervisningen. I detta kan arbetet med kontroversiella frågor i högre grad utgå från vad som är angeläget för eleverna.

- **Att ge eleverna möjligheter att, genom arbete med kontroversiella frågor, möta andra åsikter än de egna och öva på perspektivseende.**

Enligt läroplanen är ett av skolans mål att varje elev ska kunna göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter. Eleverna ska också kunna leva sig in i och förstå andra människors situation.³ Att kritiskt granska kontroversiella frågor inkluderar färdigheter som att kunna analysera, reflektera, dra slutsatser, värdera och ifrågasätta. För att åstadkomma detta

² Att undervisa om kontroversiella frågor, Europarådet (2016).

³ Förordning (SKOLFS 2010:37). 2. Övergripande mål och riktlinjer, normer och värden

behöver lärare ge eleverna möjligheter att träna sitt kritiska tänkande genom att inse konsekvenserna av olika alternativ.⁴

Granskningen visar att eleverna arbetat generellt med källkritik i biologi och samhällskunskap. Däremot framkommer det att eleverna endast sporadiskt fått möjlighet att granska argument, källor och tillämpa olika perspektiv på frågor som kan vara kontroversiella. Lärarna behöver ge eleverna möjligheter att möta andra åsikter än den egna gruppens. Genom att låta eleverna vara delaktiga i att undersöka frågor som känns viktiga och söka olika sätt att underbygga argument kan förtroendefulla samtal stimuleras. Genom att låta eleverna analysera kontroversiella frågor utifrån flera olika perspektiv kan även elevernas förståelse för andras synsätt främjas. Även elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden och att agera ansvarsfullt mot sig själva och andra kan därmed stärkas.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn verkar för att lärarna utvecklar arbetet med perspektivseende i undervisning med kontroversiella frågor.

Skolans stödjande strukturer för lärarnas hantering av kontroversiella frågor

Här bedöms i vilken utsträckning skolan har stödjande strukturer som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen.

I detta ingår att skolan har ett aktivt och systematiskt värdegrundsarbete som rymmer laddade och känsliga frågor. Skolledningen har kunskap om kontroversiella frågor på skolan och i omvärlden, vilket inkluderar beredskap för frågor som kan komma att bli aktuella att hantera. Skolledningen har också en god bild av hur lärarna arbetar inom området och vilket behov av stöd som kan finnas. I detta ingår att skolan har ett gemensamt förhållningssätt kring hur laddade frågor bör hanteras i undervisningen. Det ingår också att lärarna har möjlighet till gemensam reflektion kring undervisningen och kollegialt lärande eller annan kompetensutveckling vid behov.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Brönjaskolan *i flera delar* har stödjande strukturer som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen.

⁴ Att undervisa om kontroversiella frågor, Europarådet (2016), Svåra frågor i klassrummet, Forum för levande historia (2020), Förordning (SKOLFS 2010:37) 1 Skolans värdegrund och uppdrag. Skolans uppdrag.

Motivering

Prioritering på skolövergripande nivå

Kontroversiella frågor fångas endast delvis upp av skolans värdegrundsarbete

Granskningen visar att Brönjaskolans värdegrundsarbete till viss del fångar upp frågor som eleverna upplever är kontroversiella, men frågorna lyfts inte in i undervisningen.

Av samtliga intervjuer samt inskickad dokumentation framgår att Brönjaskolan regelbundet genomför temadagar, ofta kring ämnen som eleverna beskriver som engagerande och ibland kontroversiella. Av intervjuer med lärare och rektor framgår att innehållet för temadagarna beslutas av skolans elevhälsoteam. I intervjuerna med lärare och annan skolpersonal ges få exempel på strukturer eller metoder som används för att identifiera vilka frågor som är viktiga för eleverna utöver att lyssna på elevernas samtal, främst utanför lektionstid. Både lärare och elever uppger även att inte heller skolans elevråd är delaktiga i att identifiera frågor som kan vara kontroversiella på skolan.

Eleverna berättar i intervjuerna att de på temadagarna ges möjlighet att föra samtal kring frågor som kan vara kontroversiella, men att dessa övningar i princip är helt separerade från den övriga undervisningen. Lärarna, å sin sida, uppger i intervjuerna att temadagarna ofta rör ämnen som ligger inom kursen för samhällskunskap och biologi, men att det är sällan som det som sker på temadagarna följs upp i undervisningen. Några lärare säger att det hade varit bra med samplanering av undervisningen och temadagarna men att det skulle vara svårt av tidsmässiga skäl att få till en sådan samplanering. Samtidigt framkommer det att det inte finns något skolövergripande arbete där kontroversiella värdegrundsfrågor får ta plats i undervisningen.

Att lärare arbetar med att främja ett gott språkbruk bekräftas i intervjuer med elever och lärare. Dock framkommer i flera elevintervjuer att de önskar att lärare och annan personal agerade kraftfullare när elever, både på lektioner och på raster, använder kränkande språkbruk.

I Skolinspektionens enkät som genomfördes på skolan våren 2021, ansåg dåvarande elever i årskurs 9 att de i betydligt lägre grad än genomsnittet av samtliga deltagande skolenheter arbetade med argumentation och kritiskt tänkande.⁵ Särskilt lågt skattade pojkarna arbetet. Även personalen skattade arbetet lägre än genomsnittet av

⁵ Det samlade indexet avseende området *argumentation och kritiskt tänkande* var 5,4 av 10 för eleverna i åk 9 (jämfört med 6,3 för samtliga elever i åk 9 i enkätomgången). Det samlade indexet för personalen var 7,0 av 10,0 (att jämföra med 7,3 för samtlig personal i grundskolan som svarade på enkäten).

samtliga deltagande skolenheter. Rektorn uppger i intervjun att arbetet med kontroversiella frågor inte är något som de har prioriterat på skolan just nu och tillägger att hen först behöver ha en fungerande styrkedja för att därefter kunna arbeta med frågor av kvalitativ art.

Vägledning och stöd

Möjligheter till samarbete och stöd finns, även om kontroversiella frågor sällan är i fokus

Granskningen visar att lärarna har möjligheter att samarbeta med varandra och få stöd av elevhälsa och skolledning i arbetet med värdegrundsfrågor. Dock används sällan kontroversiella frågor som ett verktyg i skolans övergripande demokratistärkande arbete.

Av intervjuerna med lärare och rektor framgår att frågor som rör hur kontroversiella frågor kan hanteras i undervisningen sällan berörs i skolans gemensamma forum. Men lärarna säger att både arbetslag och ämneslag är goda stöd i frågor som rör undervisningen, samt att om det behövs så kan de få stöd från skolledningen. Rektorn tillägger att delar av skolans elevhälsoteam numera deltar på arbetslagens möten och kan då bidra till lärarnas samtal, även i ämnen som rör kontroversiella frågor i undervisningen. Däremot visar Skolinspektionens intervjuer, vilket framgår tidigare i beslutet, att skolan behöver arbeta för att utveckla tillitsfulla klassrum där elever görs delaktiga och kan uttrycka sig kring känsliga och laddade frågor. I detta kan lärarna behöva stöd.

Gemensam utveckling av undervisningen

Utveckling av undervisningen omfattar inte kontroversiella frågor

I intervjuer berättar lärare och rektor att arbetslagen är det naturliga forumet där lärarna lyfter alltifrån beteenden, kulturer och förändringar de ser i sin undervisning. Men det framkommer samtidigt att de sällan, eller aldrig, har samtalat kring hur de kan fånga upp ämnen som engagerar eleverna och använda dessa som underlag för att låta eleverna öva på att argumentera och kritiska granska påståenden. Vidare framkommer i intervjun med rektor att kontroversiella frågor i undervisningen inte har lyfts på skolans gemensamma forum, i alla fall inte i närtid. Ämnet skulle dock kunna diskuteras på skolans pedagogiska forum vilka sker med viss regelbundenhet. I intervjuer med rektor, lärare och annan skolpersonal framkommer även att skolan inte i närtid genomfört kompetensutveckling kring att hantera kontroversiella frågor i undervisningen. Rektor tillägger dock att arbetslagsledare och förstelärare ska utbildas för ett delegerat ledarskap så att styrkedjan når in i olika lärarforum.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- **Att utveckla strategier för att identifiera och hantera kontroversiella frågor i undervisningen**

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet ledas och samordnas av rektorn, som särskilt ska verka för att utbildningen utvecklas.⁶ Ur skolledarperspektiv innebär ett aktivt arbete med kontroversiella frågor att personalen engageras. I detta bör såväl läroplanens innehåll som skolans kultur och en koppling till samhället i stort ingå. För elever innebär ett sådant arbete ökade möjligheter att utveckla demokratisk kompetens, bland annat genom att delta i diskussioner som kan äga rum i klassrum och elevråd.⁷

Granskningen visar att skolledningen inte har samtalat med skolans lärare om vilka värdegrundsrelaterade frågor som kan vara viktiga att hantera i undervisningen. Genom att undersöka aktuella ämnesområden som kan vara viktiga för eleverna på skolan, kan skolans personal samlas kring vilka frågor som bör prioriteras. I detta bör även eleverna vara delaktiga. Genom att samtala om hur värdegrundsrelaterade frågor kan användas och hanteras i undervisningen kan medvetenheten kring demokratistärkande arbete höjas hos skolans personal. Det kan också bidra till att rektor tillsammans med lärare identifierar behov av stöd och kompetensutveckling som syftar till att höja kvaliteten i undervisningen.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn verkar för att lärarna utvecklar arbetet med identifiera och hantera kontroversiella frågor i undervisningen.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Karin Lindqvist

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har Ulrika Rosengren, föredragande, Marita Bergman, utredare och Ana-Maria Koci Spång, utredare deltagit.

⁶ 2 kap. 9 § skollagen

⁷ Hantera kontroversiella frågor, ett verktyg för skolans ledning och seniora ledare, Europarådet (2017)

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Granskningen av skolan har genomförts genom digitala intervjuer via videolänk den 8 och 9 februari 2022. Vid samtliga intervjuer medverkar utredarna Marita Bergman och Ulrika Rosengren från Skolinspektionen. Brönjaskolan har cirka 290 elever och är belägen i Bodens kommun. På Brönjaskolan arbetar totalt tre behöriga lärare i biologi och tre behöriga lärare i samhällskunskap samt en obehörig lärare i samhällskunskap.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever
- Tre gruppintervjuer med lärare
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från skolan och dels den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive område granskas följande:

Frågeställning 1

I vilken utsträckning hanteras kontroversiella frågor i undervisningen i samhällskunskap och biologi i årskurs 8-9, så att det främjar utveckling av demokratisk kompetens?

Kvalitetskriterier

Förutsättningar för ett tillitsfullt klassrumsklimat

Lärarna arbetar aktivt för att främja ett öppet klassrumsklimat, så att pojkar och flickor vill och vågar yttra sig, även i kontroversiella frågor.

Kritisk tänkande och argumentation

Lärarna arbetar medvetet för att uppmuntra och utmana pojkar och flickor att kritiskt granska egna och andras ställningstaganden och grunderna för dem, även i kontroversiella frågor.

Perspektivseende och etiska ställningstaganden

Lärarna arbetar medvetet för att låta pojkar och flickor möta/pröva/analysera olika perspektiv på kontroversiella frågor och göra en bedömning, så att frågorna ges en allsidig belysning och eleverna tränas och utmanas i att se frågorna på flera nya sätt.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning finns stödjande strukturer och andra förutsättningar som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen?

Kvalitetskriterier

Prioritering på skolövergripande nivå

Rektorn har ett strategiskt och aktivt värdegrundsarbete där arbetet med kontroversiella frågor ingår, så att skolan som helhet arbetar utifrån ett gemensamt förhållningssätt kring dessa frågor.

Vägledning och stöd

Lärarna ges vägledning, stöd och kompetensutveckling, så att de känner sig trygga och inte undviker olika kontroversiella frågor i undervisningen.

Gemensam utveckling av undervisningen

Lärarna utbyter erfarenheter och reflekterar tillsammans över utmaningar och lärdomar i undervisningen, så att deras didaktiska strategier och metoder gällande hantering av kontroversiella frågor utvecklas.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/skolans-hantering-av-vardegrundsfragor-med-fokus-pa-kontroversiella-fragor/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1

1 kap. 4-5 §§ skollagen, 10 kap. 2 § skollagen

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan

1. Skolans värdegrund och uppdrag. Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, Saklighet och allsidighet, Rättigheter och skyldigheter, Skolans uppdrag

2. Övergripande mål och riktlinjer. Normer och värden, Kunskaper, Elevernas ansvar och inflytande, Skola och hem, Rektorns ansvar

Kursplaner för ämnena biologi och samhällskunskap i grundskolan (förordning [SKOLFS 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

Bedömningsområde 2

1 kap. 4-5 §§ skollagen, 2 kap 10 § skollagen, 2 kap. 34 § skollagen, 4 kap. 3-5 §§ skollagen, 10 kap. 2 § skollagen

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan

1. Skolans värdegrund och uppdrag. Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, Saklighet och allsidighet, Rättigheter och skyldigheter, Skolans uppdrag

2. Övergripande mål och riktlinjer. Normer och värden, Kunskaper, Elevernas ansvar och inflytande, Skola och hem, Rektorns ansvar

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde 1: Att använda strategier och metoder för att alla elever ska komma till tals i ett tillitsfullt klassrumsklimat
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 2: Att göra eleverna delaktiga i valet av kontroversiella frågor
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 3:

Att ge eleverna möjligheter att, genom arbete med kontroversiella frågor, möta andra åsikter än de egna och öva på perspektivseende

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 4:

Att utveckla strategier för att identifiera och hantera kontroversiella frågor i undervisningen

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?